

УДК 631.162:633

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ В ЗЕРНОВИРОБНИЦТВІ

*Л. Гнатишин, к. е. н., О. Прокопишин, к. е. н., М. Чумак, методист
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Рослинництво має специфічні особливості, які впливають на процедуру ведення бухгалтерського обліку. Для нього характерні сезонний характер виробництва, розрив між періодами виконання технологічних процесів та одержання готової продукції. Виробничі витрати в галузі здійснюються протягом тривалого часу, причому дуже нерівномірно, технологічний процес залежить від природних умов і практично не може бути прискорений за рахунок інтенсифікації. З огляду на це, а також беручи до уваги ринкові відносини, вкрай важливим є перегляд системи бухгалтерського обліку в зерновиробництві, зокрема оптимізація первинного обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Характерною особливістю біологічного перетворення в рослинництві є формування витрат на виробництво продукції, що становлять її виробничу собівартість і повинні бути належним чином задокументовані. До витрат виробництва належать витрати, зумовлені його технологією, які перебувають у залежності від обсягу випущеної продукції і складають її речову основу. Виробничі витрати - породження відповідних чинників виробництва, їх економічний зміст можна визначити як спожиту частку виробничих ресурсів [5, с. 464].

Сезонний характер виробництва продукції зернових диктує необхідність паралельно з прямими враховувати ще й непрямі витрати. Науковець Т. Бондур вважає, що з прийняттям П(С)БО 30 «Біологічні активи» об'єктами обліку в рослинництві виступають біологічний актив та сільськогосподарська продукція [1, с. 82]. Це у свою чергу також розширює спектр об'єктів і процесів первинного документування в галузі.

Учений С. Дерев'яненко зазначає, що нормативно-правовими документами передбачено оцінювати біологічні активи та продукцію рослинництва за справедливою вартістю [2, с.18]. Остання складається на основі цін активного ринку на потрібну продукцію. Проте інформація про ціни активного ринку не завжди є достовірною на певну звітну дату, оскільки вони змінюються швидко і простежити їх коливання на практиці бухгалтеру дуже складно. Отже, виникає велика ймовірність того, що отримана інформація про ринкові ціни буде неправдивою, а це призведе до неправильного визначення справедливої вартості.

Усі перелічені труднощі й неузгодження в системі обліку зерновиробництва відчують і сільськогосподарські підприємства Бродівського району Львівської

області, більшість яких займається рослинництвом, зокрема вирощуванням зернових культур, ріпаку, овочів, а також тваринництвом (м'ясо-молочним).

Постановка завдання. Наша мета – дослідження процесу організації первинного обліку виробництва зернових культур у сільськогосподарських підприємствах Бродівського району Львівської області, виявлення недоліків та окреслення шляхів покращання.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4] та Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88 [3] підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій і є їх юридичним доказом. Первинні документи складають на бланках типових форм, затверджених Державним комітетом статистики України, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених міністерствами і відомствами. Порядок документообігу залежить від характеру та особливостей господарських операцій, їх облікового оформлення, організаційно-виробничої структури підприємства й облікового апарату. Водночас схема організації документообігу в сільськогосподарських підприємствах має спільні моменти (рис. 1).

Дослідження процесу первинного документування у зерновиробництві дає підстави здійснити порівняльну оцінку застосування передбаченого нормативною базою масиву документів у сільськогосподарських підприємствах Бродівського району (див. табл.), вказати на особливості організації первинного обліку оприбуткування зерна.

З метою зменшення кількості трудомісткої роботи працівників, пов'язаної з оформленням первинних документів щодо виробництва продукції зернових культур, обліковою політикою досліджуваних сільськогосподарських підприємств визначено використання тільки тих, які необхідні для достовірного й повного відображення облікових процесів. Оскільки кожне господарство здійснює оприбуткування продукції зернових культур певним методом, то відповідно оформляє тільки ті документи, які використовують за такого методу оприбуткування зернових, і не веде всіх інших документів, пов'язаних з оприбуткуванням.

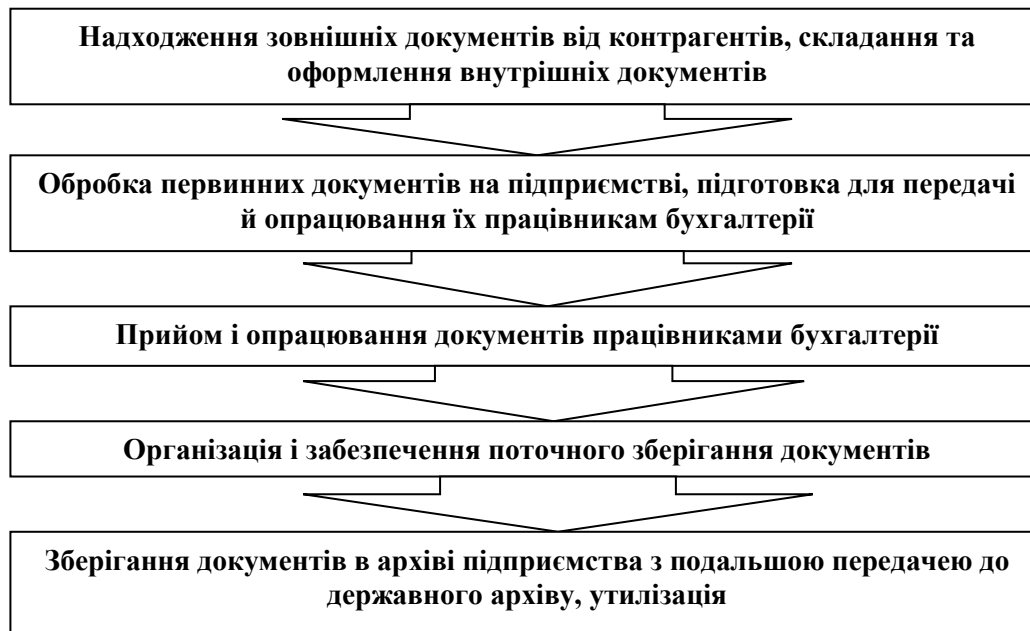

Рис. 1. Загальна схема організації документообігу у підприємстві.

У СТЗОВ «Прогрес-Плюс», де оприбутковують зернові талонами (рис. 2), для ще більшого спрощення облікового процесу і зменшення кількості первинних документів не використовують талони водіїв, а одержане зерно оприбутковують за Реєстром приймання зерна від водія. Це спрощує облік і дає змогу уникнути кількаразового повторювання записів у документах.

За другого методу для обліку врожаю зернових культур, який впроваджений в СВК ім. Стефаніка, використовують путівку на вивезення продукції з поля. Перед початком збирання врожаю зернових культур бухгалтерія видає кожному комбайнерові під розписку блокноти путівок, пронумерованих у трьох примірниках (під одним номером). У них завчасно заповнюють основні реквізити. Перший примірник путівки, на якому водій розписується за кількість отриманого зерна, залишається в комбайнера. Другий і третій примірники путівки підписує комбайнер і передає водію. На току зерно зважують і його точну масу проставляють в обидві путівки, які підписує завідувач току (вагар), підтверджуючи його приймання. Після цього один примірник путівки повертається водію (рис. 3).

За третього методу використовують реєстри відправлення зерна та іншої продукції з поля (рис. 4). До початку збору врожаю зернових культур бухгалтерія видає кожному комбайнеру під розписку блокноти реєстрів. Під час першого завантаження автомашини комбайнер виписує реєстр відправлення зерна та іншої продукції з поля в трьох примірниках.

Таблиця

Порівняльна характеристика первинної документації
з обліку витрат і виходу продукції зернових культур

№ з/п	Документ	Термін зберігання, роки	Згідно з нормативом	СТЗОВ «Прогрес-Плюс»	ТЗОВ «Броди-Агро»	СВК ім. Стефаника
1	Табель обліку робочого часу	3	+	+	+	
2	Обліковий лист праці й виконаних робіт	3	+	-	-	
	Подорожній лист вантажного автомобіля	3	+	+	+	
3	Обліковий лист тракториста-машиніста	3	+	+	+	
4	Зведена відомість нарахування оплати праці та відрахувань на неї за об'єктами обліку	3	+	+	+	
5	Лімітно-забірна картка	3	+	+	+	
6	Накладна внутрішньогосподарського призначення	3	+	+	+	
7	Акт витрати насіння і садивного матеріалу	3	+	+	+	
8	Звіт про рух матеріальних цінностей	3	+	+	+	
9	Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, гербіцидів і отрутохімікатів	3	+	+	+	
10	Рахунок-фактура	3	+	+	+	
11	Відомість нарахування амортизації	3	+	+	+	
12	Довідка бухгалтерії	3	+	+	+	
13	Талон шофера	3	+	-	-	
14	Талон комбайнера	3	+	+	-	
15	Журнал обліку виданих талонів	3	+	+	-	
16	Реєстр прийняття зерна від шофера	3	+	+	-	
17	Реєстр приймання зерна вагарем	3	+	+	-	
18	Відомість руху зерна та іншої продукції	3	+	+	+	
19	Виписка з реєстру про намот зерно і зібрану площу	3	+	+	-	
20	Путівка на вивезення продукції з поля	3	+	-	-	
21	Реєстр приймання зерна та іншої продукції	3	+	-	+	
22	Реєстр відправлення зерна та іншої продукції з поля	3	+	-	+	
23	Акт на сортування й сушіння продукції рослинництва	3	+	+	+	

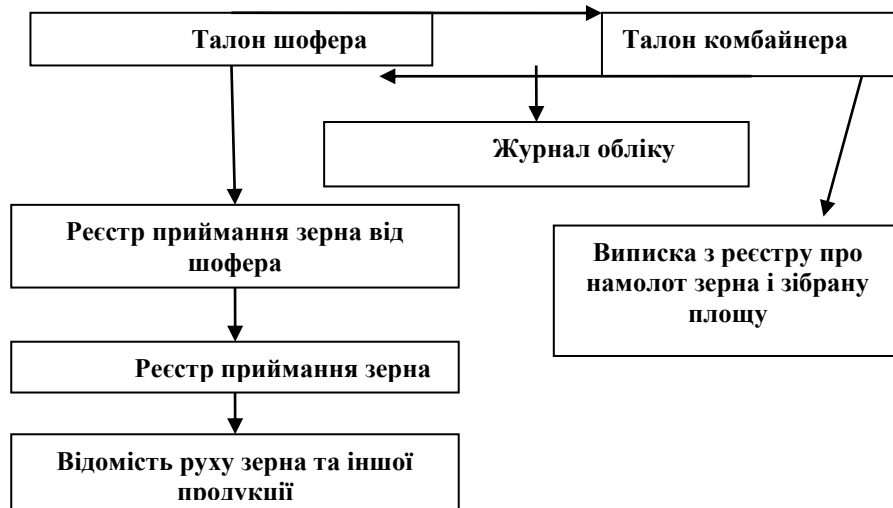

Рис. 2. Схема оприбуткування зерна талонами.

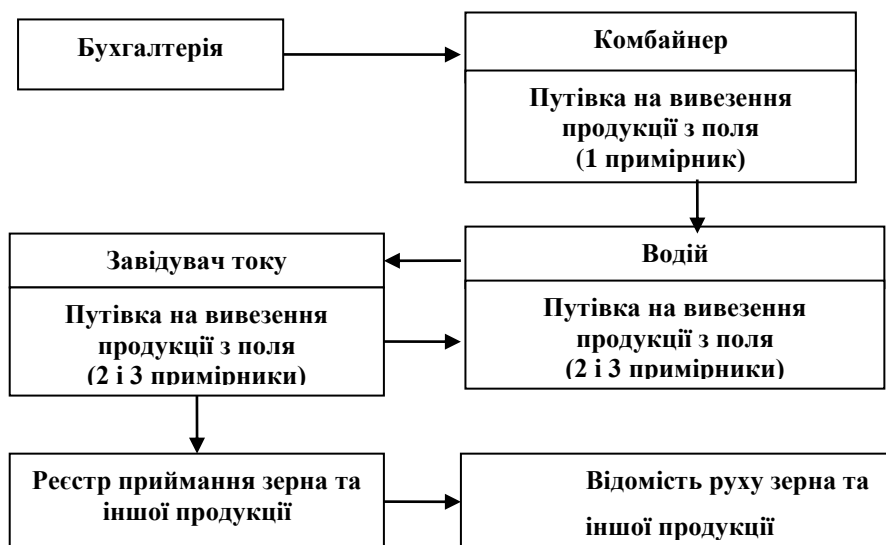

Рис. 3. Схема оприбуткування зерна путівками на вивезення продукції з поля.

Після завантаження автомобіля зерном комбайнер записує до свого (першого) примірника реєстру бункерну масу зерна й одержує розписку водія про його прийняття. Водій записує до свого (другого) примірника реєстру ту саму бункерну масу й одержує розписку комбайнера про здане зерно, а потім доставляє його на тік. Вагар (завідувач току) зважує доставлене зерно й записує до свого

(третього) примірника реєстру масу бруutto і нетто, розписується у примірнику водія про прийняття зерна. Водій у свою чергу підтверджує підписом здачу зерна у примірнику реєстру, який залишається у вагаря. Цей метод оприбуткування використовують у ТзОВ «Броди-Агро».

Узагальнення результатів дослідження – основа класифікації та групування первинної документації з обліку витрат і виходу продукції зернових культур (рис. 5).

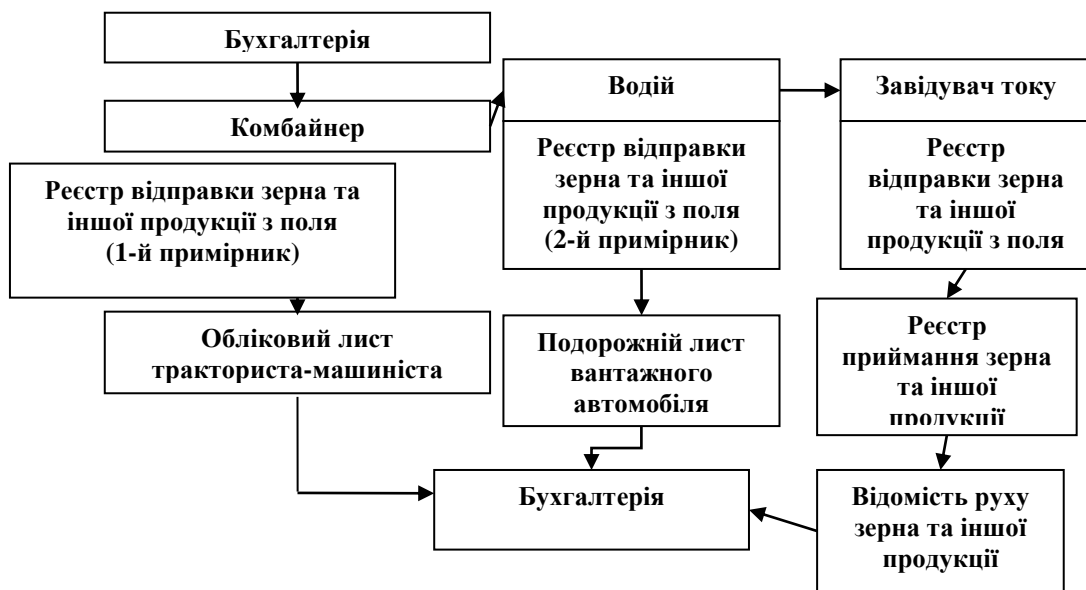

Рис. 4. Схема оприбуткування зерна реєстрами відправлення зерна та іншої продукції з поля.

Висновки. Подальша оптимізація первинного документування в зерно-виробництві повинна здійснюватися в рамках ефективної облікової політики кожного суб'єкта господарювання в аграрному секторі. З метою уникнення можливих випадків недотримання послідовності заповнення і руху документів, невчасного надходження документів до окремих виконавців і одержання необхідної інформації із запізненням положеннями облікової політики мають бути визначені перелік та форми первинних і зведених документів, порядок документування у вигляді робочих інструкцій (оперограм), графік документообігу та організація зберігання й утилізації документів.

Рис. 5. Первинні документи з обліку витрат і виходу продукції зерновиробництва.

Бібліографічний список

1. Бондур Т. О. Роль облікової політики підприємства в організації обліку виробництва продукції рослинництва / Т. О. Бондур // Економіка АПК. – 2008. – № 10. – С. 81–85.
2. Дерев'яненко С. Актуальні питання обліку поточних біологічних активів / С. Дерев'яненко, Т. Олійник // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2010. – № 12. –

C. 16–20.

3. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 25. 05. 1995 р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com>.

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16. 07. 1996 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

5. Сук Л. К. Організація бухгалтерського обліку : підручник / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – К. : Каравела, 2009. – 624 с.

Гнатишин Л., Прокопишин О., Чумак М. Організація системи первинного обліку в зерновиробництві

Узагальнено та класифіковано перелік первинних документів з обліку витрат і виходу продукції зернових. Розглянуто схеми первинного обліку оприбуткування зерна. Внесено пропозиції щодо подальшого вдосконалення первинного документування загалом та у зерновиробництві зокрема.

Ключові слова: бухгалтерський облік, первинний документ, первинний облік, зернові культури, облікова політика.

Hnatyshyn L., Prokopyshyn O., Chumak M. Organization of primary accounting in grain production

The article consolidates and classifies list of primary accounting documents on expenditures and output of products of grain crops. The authors reveal scheme of primary accounting of grain recognition. The work proposes ways of further improvement of primary accounting documents in general and in grain production in particular.

Key words: accounting, primary accounting document, primary accounting, grain crops, registration policy.

Гнатышин Л., Прокопышин О., Чумак М. Организация системы первичного учета в зернопроизводстве

Обобщен и классифицирован перечень первичных документов учета издержек и выхода продукции зерновых. Рассмотрены схемы первичного учета зерна. Внесены предложения относительно последующего усовершенствования первичного документирования.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, первичный документ, первичный учет, зерновые культуры, учетная политика.